

СТІЙКІСТЬ СУЧАСНИХ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ДО ЗБУДНИКІВ ХВОРОБ

Наразі аграрне виробництво висуває обґрунтовані вимоги до нових сортів та гібридів, зокрема необхідність комплексного поєднання високого рівня продуктивності зі стійкістю проти шкідливих хвороб і шкідників, стресових факторів середовища, високої якості продукції [1]. Серед основних завдань селекції пшениці озимої важливе місце належить виведенню сортів з комплексною стійкістю щодо хвороб. Посіви стійких сортів слабо уражуються хворобами. Використання їх є ефективним важелем за допомогою якого можливо стримати посилення розвитку збудників хвороб і забезпечити покращання фітосанітарного стану посівів без застосування хімічних засобів. Зазначене вище відіграє важливе значення не тільки для зниження пестицидного навантаження, але й для безпеки забруднення ними урожаю [2]. Сучасні сорти мають бути орієнтовані на відповідність основним параметрам адаптивності широкого спектра стресових факторів зовнішнього середовища конкретної зони вирощування [3]. Останнім часом вітчизняною селекцією створені нові сорти пшениці озимої, які різняться за морфологічними та біологічними властивостями і ознаками [4]. Хоч під впливом екологічних умов спадковість різних сортів рослин не змінюється, умови вирощування значно впливають на прояв потенційних властивостей і ознак. Враховуючи вище вказане, питання вивчення впливу екологічних умов на стійкість рослин до хвороб та продуктивність сортів пшениці озимої в умовах Північного Лісостепу є актуальним.

Метою наших досліджень було вивчення стійкості сортів пшениці озимої до збудників хвороб в умовах Північного Лісостепу. Оцінка сортів пшениці озимої до хвороб досліджували протягом 2020–2021 рр. в умовах ДП «ОРАНТА» ТОВ НВМП «Антарія» Андрушівського району Житомирської області. Грунт дослідних ділянок – чорнозем опідзолений, який характеризується показниками: вміст гумусу – 1,41%, гідролітична кислотність – 2,76 мг-екв. на 100 г ґрунту, лужногідролізований азот – 95 мг/кг, рухомий фосфор – 158 мг/кг, обмінний калій – 96 мг/кг. Пшеницю озиму вирощували на дослідних ділянках площею 100 м² в чотирьох разовій повторності за загальноприйнятою (в зоні Полісся) технологією. Протягом вегетаційного періоду проводили регулярні фенологічні спостереження. Поширення і розвиток хвороб листя пшениці озимої визначали за загальноприйнятими методиками [5].

Результати проведених нами досліджень свідчать, що сорти озимої пшениці мали різну ступінь стійкості до хвороб (рис. 1–2).

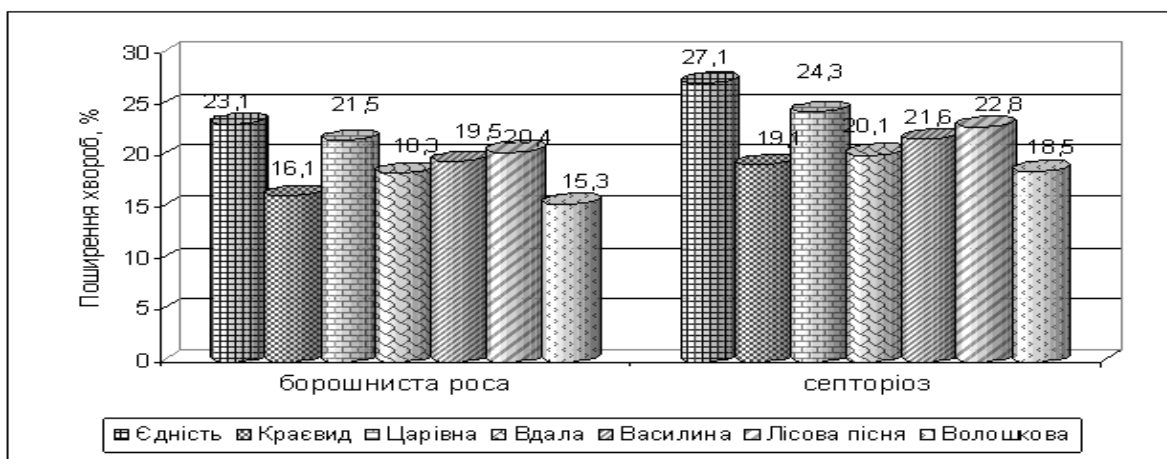

Рис. 1. Поширення хвороб у посівах сортів пшениці озимої, 2020–2021 рр.

Найменш уражувалися борошнистою росою та септоріозом сорти пшениці озимої Волошкава, Краєвид та Василина. Так, на цих сортах поширення борошнистої роси становить на 15,3–17,4% та септоріозу на 18,5–19,6% (рис. 1).

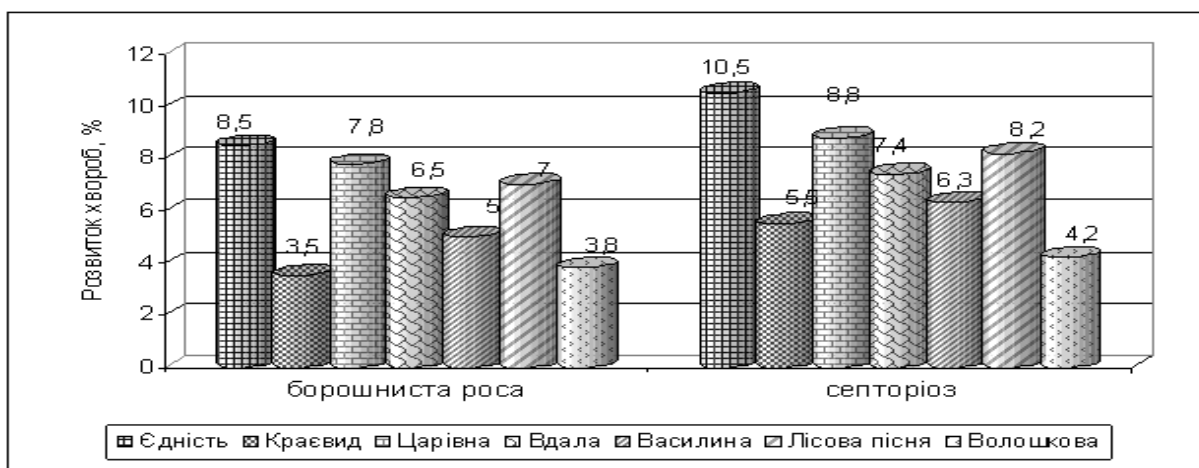

Рис. 2. Розвиток хвороб у посівах сортів пшениці озимої, 2020–2021 рр.

Поширення борошнистої роси і септоріозу у посівах сортів Лісова пісня і Царівна складає 20,4–21,5% і 22,8–24,3% відповідно. У посівах сорту пшениці озимої поширення борошнистої роси становило 23,1% септоріозу – 27,1%.

Розвиток борошнистої роси у посівах сортів пшениці озимої Волошкава, Краєвид та Василина становить 3,5–5,0% та септоріозу на 4,2–6,3% (рис. 2). У посівах сортів Лісова пісня і Царівна розвиток борошнистої роси і септоріозу складає 7,0–7,8% і 8,2–8,8% відповідно. Розвиток борошнистої роси і септоріозу у посівах сорту Єдність складає 8,5 і 10,5% відповідно.

Висновки. Таким чином, найрадикальнішим заходом покращання фітосанітарного стану агроценозу пшениці озимої є вирощування стійких сортів проти шкідливих організмів. Серед досліджуваних сортів пшениці озимої відносно стійкими були сорти Краєвид, Волошкава, Василина, які значно менше уражуються хворобами порівняно із еталонним сортом.

Список літературних джерел:

1. Тимощук Т.М., Чайка О.В., Ничипорук В.В., Орищук О.С., Ничипорук О.О. Сорт як фактор формування стійких агроценозів жита озимого. *Вісник СНАУ*. Сер. «Агрономія і біологія». 2013. Вип. 3 (25). С. 218–221.
2. Тимощук Т. М., Котельницька Г. М., Тишковський В.В., Дереча І.М., Сорт, як чинник формування високопродуктивних агроценозів. Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій : матеріали ХХІІ Міжнародного науково-практичного форуму, 5–7 жовтня 2021 р.: у 2 Т. Львів: АТБ, 2021. Т.1. С. 374–376.
3. Хоменко Л.О. Фізіологічні аспекти селекції пшениці озимої на адаптивність. *Вісник аграрної науки*. 2020. №10 (811). С. 33–38.
4. Назаренко М. М. Продуктивність сучасних сортів пшениці озимої в умовах підзони Півночі Степу України. *Аграрні інновації*. 2020. 4. С. 120–125.
5. Методологія оцінювання стійкості сортів пшениці проти шкідників і збудників хвороб / С. О. Трибель, М. В. Гетьман, О. О. Стригун та ін.; за ред. С. О. Трибеля. Київ : Колобіг, 2010. 392 с.